

Asia:

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi jätelain muuttamisesta
Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/23943/2023

Graafinen Teollisuus kiittää ministeriötä lausuntopyynnöstä. Keskitymme lausunnossamme 48 §:ään: tuottajavastuun piiriin kuuluvat tuotteet ja tuottajat.

Luonnos hallituksen esitykseksi on onnistunut ja kannatamme esitystä. Kirjojen lisääminen paperin tuottajavastuuseen edistää kirjapaperin uusiokäyttöä ja kierrätystä. Kirjan paperi on selkeästi osa kiertotaloutta, jota hallitusohjelmassa on sitouduttu edistämään.

Suomessa on monimuotoista ja kehittyvää liiketoimintaa käyttökelpoisen kirjan kierrättämiseksi. Kiertotalousperiaate toimii kirjan osalta hyvin, kunnes kirjan elinkaari käyttöesineenä päättyy. Jätelain muutoksella varmistetaan, että elinkaarensa lopuksi kirja päättyy uusioraaka-aineeksi.

Pääviestimme tiivistetysti:

1. Kirjan elinkaari käyttöesineenä on pitkä. Suomessa on monimuotoista ja elinvoimaista liiketoimintaa käyttökelpoisen kirjan kierrättämiseksi. Kiertotalousperiaate toimii meillä siis erittäin hyvin, kunnes kirjan elinkaari käyttöesineenä päättyy. Kirjojen hävittämisen käytännöt vaihtelevat: osassa kuntia neuvotaan laittamaan kirjat ilman kansia paperinkeräykseen, osassa kunnista ohjeistetaan, että kirjat ovat sekajätettä. Sekajätteeseen laitettujen kirjojen paperi päättyy polttojätteeksi, ei uusioraaka-aineeksi. Jätelain muutoksella tämä epäkohta korjataan.
2. Loppuun kulutetun kirjan hävittämisen on oltava kuluttajalle helppoa. Kirjan lisääminen paperin tuottajavastuun piiriin tukee tätä tavoitetta. Paperinkeräyspisteet ovat kuluttajille helposti saavutettavissa.
3. Kirjan paperi on arvokasta materiaalia. Sille on markkinoita sekä ulkomailla että kotimaassa. Suomessa valmistetaan muun muassa eristeenä käytettävää selluvillaa, keräyspaperia puolestaan ostavat muun muassa Saksa ja Hollanti. Kovien kirjankansien uusiokäyttöä selvitetään mm. LAB-ammattikorkeakoulut hankkeessa, jossa erilaisten kokeilujen kautta etsitään toimivaa, ympäristöystävällistä ja skaalattavissa oleva menetelmää kirjankansijätteen kierrättämiseksi uudeksi levytuotteeksi, jota olisi mahdollista hyödyntää esim. kalusteissa tai rakennuslevyissä. Uusia kestäviä ja ympäristöystävällisiä kiertotalousinnovaatioita on tekeillä ja lakiesitys tukee tällaisten innovaatioiden syntyä varmistamalla, että hyödynnettävä materiaali kerätään talteen.
4. Entä suuret kirjaerät kotitalouksista tai esimerkiksi kirjastojen poistot? Yksityisten kuluttajien ja kotitalouksien käytössä oleviin paperinkeräysastioihin ei suuria kirjaeriä ole tarkoituksenmukaista tai tarkoitus jatkossakaan laittaa. Suurten kirjaerien poisto on tähänkin saakka hoidettu erilliskeräyksinä. Suurempien kirjaerien poistamiseen on olemassa myös liiketoimintamalleja, ja isojakin kirjaeriä ostetaan niin edelleen myytäväksi kuin uusioraaka-aineeksikin.

5. Kierrätyksestä syntyy kustannuksia. Tuottajayhteisöissä kulut jaetaan aiheuttamisperusteisesti. Kirjoihin käytetyn paperin määrä on arviolta Suomessa kokonaisuudessaan käytettävästä paperista noin 1,5 prosenttia. Toimijoiden ja yritysten on sopeuduttava ja sitouduttava uusiin, ympäristön kannalta kestävämpiin toimintamalleihin. Investoinnit ovat kiertotalouden kannalta välttämättömiä, ja ne myös mahdollistavat uusien innovaatioiden syntymistä ja uutta liiketoimintaa kuten kohdan 3 esimerkit osoittavat.

6. Hallituksen esityksen luonnoksessa lain soveltaminen aloitettaisiin 2026. Katsomme, että tämä siirtymäaika on riittävä. Jos esitystä muutetaan ja kirjoille säädettäisiin erillinen tuottajavastuu ja erillinen keräys, on siirtymäajan oltava huomattavasti pidempi ja ala todennäköisimmin tarvitsee tähän myös valtion tukea.

Helsingissä 28.3.2023

Graafinen Teollisuus ry
Suvi Oinonen, liittojohtaja